

Bilaga 2

Praktiskt omhändertagande av den döde

- Stanna kvar hos närstående efter dödsfallet och försök att förmedla lugn och ro.
- Informera närstående om att den döde ska göras i ordning och vad det innebär.
- Fråga om närstående har några önskemål till exempel om kläder, smycken eller dylikt som ska vara kvar/tas bort, att tända ljus, lägg blomma i den dödes hand/ rum, dämpa belysning eller om närstående vill vara delaktig vid omhändertagande.
- Var mycket lyhörd för etiska, kulturella och religiösa seder. Om närstående inte vill medverka i omhändertagandet visa omsorg genom att till exempel ordna med en kaffestund.
- Vänta en halv timme till en timme innan omhändertagandet.
- Omhändertagandet av den döde ska utföras av två personer som känner sig trygga med att göra i ordning den döde.
- Undvik samtal som inte rör just den här stunden under omhändertaget.
- Sjuksköterska ska finnas till hands som stöd till personal och närstående vid omhändertagandet.
- Lägg den döde plant på rygg, med en kudde under huvudet.
- Slut den dödes ögon. Om det är svårt kan man lägga fuktade kompresser på ögonlocken (kom ihåg att ta bort dem efter en stund).
- Räta ut fingrar, armar och ben. Närstående kanske har önskemål om att händerna skall ligga på bröstet, vara knäppta, eller ligga vid sidorna.
- Rengör munnen, sätt in eventuella tandproteser om det går och om det ser naturligt ut.
- Försök se till att hakan inte faller ned så att munnen gapar, använd hakstöd vid behov.
- Ta bort katetrar, sonder, PEG, subcutan infart och med mera, ta bort eller förstärka förband vid behov. Vid behov kontakta sjuksköterska.

- Tvätta den döde. Tänk på rakning, hår och nagelvård. Den döde visas respekt genom att ges ett välvårdat intryck.
- Klä den döde i de kläder som denne själv har önskat eller fråga närstående. Om inga önskemål finns välj det som känns rätt för just den personen.
- Bädda rent i sängen. Lägg ett underlägg eller blöja under sätet. Städa upp och plocka undan blöjor, sjukvårdsmaterial mm.
- Kontrollera att den döde har ID-band på fotleden.
- Följ med närstående in till den döde men erbjud de sedan att få vara ensamma, om de så önskar.
- Ställ om möjligt fönstret på glänt så rummet hålls svalt.